

Wymagania edukacyjne przedmiotu wiedza o społeczeństwie w zakresie rozszerzonym dla klasy 1 szkoły ponadpodstawowej*

(do podręcznika *Wiedza o społeczeństwie 1. Zakres rozszerzony (zawiera treści z zakresu podstawowego)*. Podręcznik dla szkoły ponadpodstawowej autorstwa Artura Derdziaka)

* Wymagania edukacyjne zostały skonstruowane na podstawie **Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia.**

Autorzy: Antonina Telicka-Bonecka, Jarosław Bonecki

Dział	Temat (rozumiany jako lekcja)	Wymagania na ocenę dopuszczającą Uczeń:	Wymagania na ocenę dostateczną Uczeń:	Wymagania na ocenę dobrą Uczeń:	Wymagania na ocenę bardzo dobrą Uczeń:	Wymagania na ocenę celującą Uczeń:
SPOŁECZEŃSTWO						
I. Człowiek jako jednostka w społeczeństwie	1. Człowiek jako istota społeczna	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>socjologia, psychologia, neopsychologia, psychoanaliza, osobowość, temperament, tożsamość, mentalność, neurotyzm</i> – wyjaśnia, czym są potrzeby człowieka – podaje hierarchię potrzeb człowieka według Abrahama Ma- 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia czynniki, które mają wpływ na zachowanie się człowieka (koncepcja behawiorystyczna, poznawcza, psychoanalityczna) – określa, jakie elementy składają się na osobowość i temperament – wyjaśnia kwestię ra- 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje i rozpoznaje klasyczne koncepcje osobowości – odróżnia inteligencję od inteligencji emocjonalnej i wielorakiej – porównuje typy osobowości Hipokratesa z typami wyróżnionymi przez C.G. Junga i wyciąga wnioski 	<ul style="list-style-type: none"> – określa, czym jest postawa, analizuje uwarunkowania procesu kształtowania i zmiany postaw na przykładzie stereotypów – określa wpływ uznawanego systemu wartości na hierarchię potrzeb człowieka – analizuje teorie: Z. 	<ul style="list-style-type: none"> – uzasadnia, że człowiek jest istotą społeczną – uzasadnia przyczyny powstawania stereotypów i przewiduje związane z tym niebezpieczeństwa

	słowa	cjonalności, emocji, uczuć i charakteru w postępowaniu człowieka		Freuda, A. Adlera, H. J. Eysencka i wyciąga wnioski	
2. Socjalizacja i stygmatyzacja w życiu jednostki	– definiuje znaczenie pojęć: <i>socjalizacja, socjalizacja pierwotna, socjalizacja wtórna, socjalizacja odwrócona, resocjalizacja, internalizacja, alienacja, stygmatyzacja, internalizacja, dyskryminacja, nietolerancja, pokolenie Y</i>	– przedstawia sposoby przeciwstawiania się stygmatyzacji, nietolerancji i dyskryminacji – odróżnia akceptację od tolerancji	– charakteryzuje, na przykładach, różne rodzaje norm społecznych i omawia ich genezę – wyjaśnia, jak tworzą się podziały na „swoich” i „obcych”	– analizuje przyczyny i skutki alienacji – porównuje modele socjalizacji charakterystyczne dla własnej grupy wiekowej i pokolenia rodziców i wyciąga wnioski	– uzasadnia, w jaki sposób działa mechanizm kontroli społecznej i jakie są skutki łamania norm społecznych – przygotowuje dialog między przedstawicielem starszego i młodszego pokolenia na temat różnego stosunku do pracy
3. Komunikacja w życiu człowieka	– wyjaśnia pojęcia: <i>komunikacja werbalna i niewerbalna, auto-prezentacja, asertywność, suplikacja, autopromocja, ingracja, agresja, zachowanie pasywne</i>	– omawia różnorodne formy komunikowania się – przedstawia cechy człowieka asertywnego wg Herberta Fensterheima i Jeana Baera	– określa zasady zachowań asertywnych, podaje przykłady stosowania zwrotów asertywnych i omawia wynikające z tego korzyści – rozpoznaje modele zachowania się ludzi	– wykazuje znaczenie komunikacji niewerbalnej w porozumiewaniu się – na podstawie źródła ikonograficznego rozpoznaje zachowanie człowieka i określa rodzaj komunikatu przedstawiony na ilustracji	– analizuje rodzaje i podaje przykłady stosowania taktów auto-prezentacji – tworzy własny zestaw zachowań asertywnych
4. Życie społeczne jednostki	– wyjaśnia pojęcia: <i>życie społeczne, wartości społeczne, normy, postawy, cnoty obywatelskie, konflikt społeczny</i>	– przedstawia mechanizmy regulujące życie społeczne; – wyjaśnia mechanizm konfliktów między-	– wyjaśnia, czym jest anomia i jakie niesie z sobą skutki – charakteryzuje znaczenie instytucji spo-	– uzasadnia, jakie zalety i wady mają negocjacje, mediacje i arbitraż – na podstawie źródła	– analizuje katalog wartości afirmacyjnych w społeczeństwie polskim – uzasadnia i ocenia

		<i>ny, wartości afirmowane, anomia, dewiacja, patologia, instytucja społeczna, negocjacje, mediacje, arbitraż, koncyliacja, kompromis, burza mózgów, analiza SWOT, metaplan, drzewo decyzyjne, światopogląd, ład społeczny, referendum, plebiscyt, głosowanie, wybory</i>	grupowych, w tym ich eskalacji – wymienia zasady i metody rozwiązywania problemów	łecznych	statystycznego określa, które wartości są najistotniejsze dla społeczeństwa polskiego i mają wpływ na sens życia	uwarunkowania praktycznego procesu decyzyjnego
5. Człowiek a zbiorowości	– definiuje podstawowe pojęcia: <i>więzi społeczne, zbiorowość społeczna, społeczeństwo, dystanse przestrzenne człowieka, działania społeczne, flash mob</i>	– wymienia rodzaje więzi społecznych – przedstawia, jak powstają więzi społeczne	– charakteryzuje różne zbiorowości społeczne – wyjaśnia dystanse przestrzenne człowieka wg Edwarda Halla	– porównuje wspólnotę i społeczeństwo pod względem występujących w nich więzi – na podstawie definicji społeczeństwa i własnej wiedzy przedstawia różnice między społeczeństwem polskim a niemieckim	– analizuje różne rodzaje społeczności: lokalną, regionalną, państwową i globalną – uzasadnia, jaki jest przebieg procesu powstawania więzi społecznych	
6. Grupy społeczne	– definiuje pojęcia: <i>grupa społeczna, grupy odniesienia pozytywnego i negatywnego, konformizm, nonkonformizm, antykonformizm, inkluzywny, ekskluzywny</i>	– omawia cechy grupy społecznej – przedstawia klasyfikację grup społecznych	– charakteryzuje role społeczne – rozpoznaje grupy społeczne ze względu na ich cechy	– ocenia, zalety i wady konformizmu i nonkonformizmu – omawia i porównuje funkcje grup społecznych	– analizuje reguły wzajemności, zaufania i pomocy obowiązujące w grupie – ocenia wpływ grupy na jednostkę	
7. Rodzina jako	– wyjaśnia pojęcia:	– omawia, jakie prze-	– charakteryzuje	– analizuje przyczyny	– ocenia wybrane sto-	

	podstawowa grupa społeczna	<i>rodzina, rodzina wielopokoleniowa, rodzina „atomowa”, rodzina nuklearna, pokrewieństwo, powinowactwo, przysposobienie, wstępni, zstępni</i>	obrażenia następują w obrębie rodziny – wyjaśnia, jakie funkcje spełnia rodzina	współczesne typy rodzin – przedstawia, jakie problemy wiążą się z realizacją różnych funkcji rodziny	i skutki problemów współczesnych rodzin – charakteryzuje szanse i zagrożenia współczesnych rodzin	sunki prawnorodzinne – analizuje, które problemy współczesnych rodzin mogą wpłynąć na trwałość małżeństwa
	8. Człowiek jako jednostka w społeczeństwie – lekcja powtórzeniowa	jw.	jw.	jw.	jw.	jw.
	9. Człowiek jako jednostka w społeczeństwie – lekcja sprawdzająca wiadomości i umiejętności	jw.	jw.	jw.	jw.	jw.
	10. Publicystycznym okiem – dyskusja	– czyta ze zrozumieniem teksty i przygotowuje swój głos w dyskusji	– omawia teksty źródłowe na temat zaostżenia przepisów i kar oraz mitów resocjalizacyjnych	– analizuje dwa teksty źródłowe na temat resocjalizacji i przygotowuje głos w dyskusji	– na podstawie tekstów źródłowych i wiedzy pozaźródłowej podaje argumenty uzasadniające tezę: zastrzane przepisy i surowsze kary pozwolą ograniczyć przestępczość i poprawić bezpieczeństwo	– argumentuje swoje stanowisko na postawioną tezę w dyskusji
II. Charakterystyka życia spo-	1. Społeczeństwo i jego struktura	– wyjaśnia pojęcia: <i>struktura społeczna, społeczeństwa morficzne, mikro i makrostruktury, mezostruktury, klasa, warstwa,</i>	– wymienia podstawowe elementy struktury społecznej – określa koncepcje ujmowania struktury społecznej	– rozpoznaje społeczeństwo morficzne i amorficzne – charakteryzuje różne czynniki, które wpływają na prestiż spo-	– analizuje dane statystyczne dotyczące prestiżu zawodów i schemat i wyciąga wnioski na temat związku prestiżu z przynależnością	– uzasadnia, jakie zmiany zaszły w strukturze społeczeństw na przestrzeni dziejów – przygotowuje projekt badawczy na temat

		<i>struktura demograficzna</i>		łeczny wykonywanych zawodów	do klasy społecznej – uzasadnia, co może być przyczyną awansu lub degradacji społecznej	zróżnicowania strukturalnego społeczeństw w różnych kręgach cywilizacyjnych
2. Historyczne formy organizacji społeczeństwa	– wyjaśnia pojęcia: <i>teoria linearna rozwoju społeczeństw, teoria cykliczna rozwoju społeczeństw, teoria dychotomiczna rozwoju społeczeństw, społeczeństwo pierwotne, społeczeństwo zbieracko-łowieckie, społeczeństwo nomadyczne, społeczeństwo rolnicze, społeczeństwo industrialne, społeczeństwo postindustrialne, tradycyjna społeczność wiejska</i>	– przedstawia cechy społeczeństwa pierwotnego, zbieracko-łowieckiego, nomadycznego, rolniczego, industrialnego i postindustrialnego – wyjaśnia ekonomiczne różnice między poszczególnymi typami społeczeństw	– charakteryzuje teorie: linearną, cykliczną i dychotomiczną rozwoju społeczeństw – rozpoznaje historyczne formy organizacji społeczeństwa – przedstawia cechy wiejskiej tradycyjnej społeczności	– analizuje i porównuje cechy poszczególnych form organizacji społeczeństwa – wskazuje różnice między społeczeństwem przemysłowym i poprzemysłowym – na podstawie źródeł charakteryzuje współczesne społeczeństwa zbieracko-łowieckie lub nomadyczne	– analizuje i porównuje społeczeństwo tradycyjne i feudalne, oraz wyciąga własne wnioski – na podstawie źródeł udowadnia, że polskie społeczeństwo rozwija się zgodnie z teorią linearną	
3. Współczesne formy organizacji społeczeństwa	– wyjaśnia pojęcia: <i>społeczeństwo informacyjne (społeczeństwo sieciowe), społeczeństwo globalne, społeczeństwo masowe, społeczeństwo konsumpcyjne, społeczeństwo otwarte, społeczeństwo zamknięte, społeczeństwo wolne-</i>	– omawia wpływ społeczeństwa masowego i konsumpcyjnego dla wyższych wartości – wyjaśnia, jakie zagrożenia niosą ze sobą poszczególne typy współczesnych społeczeństw – przedstawia proces tworzenia się społeczeństwa	– charakteryzuje cechy współczesnych społeczeństw – określa przejawy funkcjonowania społeczeństwa globalnego w Polsce – porównuje społeczeństwo informacyjne z globalnym, określa podobieństwa i różnice	– analizuje uwarunkowania rozwoju społeczeństwa informacyjnego – uzasadnia wpływ urbanizacji na rozwój społeczeństwa masowego	– analizuje infografikę, pod kątem wpływu Internetu i komputera na kontrolę własnej osoby – na podstawie informacji zawartych w źródle ikonograficznym udowadnia, jaki model społeczeństwa dominuje obecnie w	

		<p>go czasu, światy wirtualne, <i>Second Life</i>, blogi i videoblogi, portale społecznościowe (ang. <i>social media</i>), marketing internetowy, gry sieciowe, zakupy internetowe, nawigacja, firmy IT, praca zdalna, globalizacja, makdonaldyzacja</p>	<p>czeństwa otwartego</p>	<p>między nimi</p>		<p>Polisce</p>
<p>4. Przemiany struktury i problemy społeczeństwa polskiego</p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>drobnomieszczaństwo, inteligencja, chłopci, robotnicy, burżuazja, ziemianie, klasa średnia, transformacja, społeczeństwo postindustrialne, ubóstwo, pauperyzacja, „nowa klasa”, alkoholizm i przestępczość, fonoholizm, „mowa nienawisności”, profilaktyka</i></p>	<p>– przedstawia strukturę klasowo-warstwową współczesnego społeczeństwa polskiego według Edmunda Wnuka-Lipińskiego – rozpoznaje problemy życiowe młodzieży w społeczeństwie polskim i formułuje sądy w tych kwestiach</p>	<p>– rozróżnia społeczeństwo Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (PRL) od współczesnego – charakteryzuje wybrany problem życia społecznego w RP</p>	<p>– analizuje sposoby adaptacji klas społecznych do zmian społeczno-gospodarczych w RP – wskazuje na przyczyny degradacji i awansu społecznego przedstawicieli tych klas społecznych</p>	<p>– uzasadnia, na czym polega kwestia dyferencjacji społecznej (różnicowania się) inteligencji – rozważa zasadność stosowania tej kategorii do analizy współczesnej struktury społecznej w RP</p>	
<p>5. <i>Homo sovieticus</i> a współczesne społeczeństwo</p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>Homo sovieticus, propaganda, socjalizm, bezklasowe społeczeństwo, ideologia, komunizm, homosos</i></p>	<p>– określa, czym różni się <i>Homo sovieticus</i> Zinowiewa od wizji Tischnera</p>	<p>– dostrzega niekonwencjonalne metody dostosowania się do życia w społeczeństwie – rozpoznaje współczesne przykłady „człowieka sowieckie-</p>	<p>– rozważa zasadność teorii „człowieka sowieckiego”, odnosząc się do konkretnych przykładów – uzasadnia negatywny lub pozytywny stosu-</p>	<p>– analizuje niekonwencjonalne formy przystosowania się do zmiany systemowej, na podstawie literatury i tekstów źródłowych – dokonuje metodą rybięgo szkieletu analizy</p>	

				go”	nek ludzi do zmian ekonomicznych wynikających z transformacji politycznej	problemu <i>Homo sovieticus</i> – klient komunizmu
6. Nierówności i wykluczenie społeczne	– wyjaśnia pojęcie: <i>nierówności społeczne, nierówność szans życiowych, społeczne wykluczenie, państwo dobrobytu, państwo opiekuńcze, egalitaryzm, liberalizm, poziom deprivacji materialnej, spirala biedy, marginalizacja społeczna</i>	– wie, skąd wynikają nierówności społeczne – omawia, na czym polega społeczne wykluczenie – przedstawia koncepcję sprawiedliwości społecznej według Chaima Perelmana	– wyjaśnia związek między nierównościami społecznymi, a nierównościami szans życiowych – na przykładzie źródeł wskazuje przejawy nierówności społecznych	– charakteryzuje mechanizm i skutki społecznego wykluczenia i podaje sposoby przeciwdziałania temu zjawisku – porównuje nierówności społeczne w Niemczech i w Polsce	– porównuje skalę nierówności społecznych w Polsce i wybranym państwie – analizuje przejawy nierówności społecznej będące wynikiem dyskryminacji na tle niepełnosprawności, rasowym, religijnym i płciowym i proponuje sposoby ich przezwyciężania	
7. Ruchliwość społeczna.	– wyjaśnia pojęcie: <i>ruchliwość społeczna, ruchliwość strukturalna, ruchliwość pionowa (wertikalna), ruchliwość pozioma (horyzontalna), ruchliwość wewnątrzpokoleniowa, ruchliwość międzypokoleniowa, mobilność przestrzenna, emigracja, imigracja, reemigracja, repatriacja, impatriacja, deportacja, awans i</i>	– wyjaśnia uwarunkowania pionowej i poziomej ruchliwości społecznej – podaje przykłady pionowej oraz poziomej ruchliwości społecznej. – omawia typy społeczeństw ze względu na natężenie ruchliwości społecznej	– charakteryzuje emigrację, imigrację, reemigrację, repatriację, impatriację i deportację – wyjaśnia, w jaki sposób edukacja jest związana z ruchliwością poziomą – przedstawia specyfikę procesów migracyjnych do Europy i wewnątrz Europy	– analizuje specyfikę procesów migracyjnych w Europie – na podstawie źródeł określa, który kraj cieszy się od lat największą popularnością wśród emigrujących Polaków oraz podaje przyczyny tego zjawiska – uzasadnia swój stosunek do emigracji zarobkowej	– na podstawie danych z wykresu oraz wiedzy własnej uzasadnia, dlaczego kryzys migracyjny przypadł na 2015 rok – korzystając z danych z wykresu, rozstrzyga, czy możemy obecnie mówić o opanowaniu kryzysu migracyjnego w Europie	

		<i>degradacja społeczna</i>				
	8. Ruchy społeczne i ich wpływ na zmianę społeczną	– wyjaśnia pojęcia: <i>zmiana społeczna, ruchy rewolucyjne, zachowawcze, ruchy reformatorskie, ekspansywne, emancypacyjne, obywatelskie, feminizm, ekologizm, antyglobalizm, alterglobalizm, sufrażystki, non-violence (ang. 'bez przemocy')</i>	– omawia rodzaje zmian społecznych – wyjaśnia, kim byli i co zrobili Mahatma Gandhi i Martin Luther King	– charakteryzuje różnice między ruchami rewolucyjnymi a reformatorskimi, starymi a nowymi – przeprowadza wywiad z osobą, która pamięta czasy Solidarności, walki o przemiany polityczne i ekonomiczne w czasach PRL-u	– uzasadnia słuszność wprowadzonej w Polsce ustawy wprowadzającej na listy wyborcze tak zwane kwoty, czyli zasadę określającą procentowy udział obu płci na listach – realizuje projekt, przeprowadza badania na temat przyrostu naturalnego swojej miejscowości w ciągu ostatnich pięciu lat	– analizuje założenia ideowe feminizmu, ekologizmu, antyglobalizmu i alterglobalizmu – redaguje przemówienie do zgromadzonych, w którym przedstawia własną wizję lepszej przyszłości społeczeństwa polskiego w kontekście walki o prawa określonej grupy politycznej
	9. Charakterystyka życia społecznego – lekcja powtórzeniowa	jw.	jw.	jw.	jw.	jw.
	10. Charakterystyka życia społecznego – lekcja sprawdzająca wiadomości i umiejętności	jw.	jw.	jw.	jw.	jw.
	11. Publicystycznym okiem –	– czyta ze zrozumieniem teksty i przygotowuje swój głos w	– omawia teksty źródłowe na temat dyskryminacji kobiet i	– analizuje dwa teksty źródłowe na temat dyskryminacji kobiet i	– na podstawie tekstów źródłowych i wiedzy pozaźródłowej	– argumentuje swoje stanowisko na postawioną tezę w dyskusji

	dyskusja	dyskusji	mężczyzn	mężczyzn	podaje argumenty do postawionego pytania: Kto we współczesnym świecie jest bardziej dyskryminowany – kobieta czy mężczyzna?	
III. Naród	1. Naród i jego tożsamość	– wyjaśnia znaczenie pojęcia: <i>ród, klan, plemię, naród, ojczyzna, tożsamość narodowa, świadomość narodowa, symbole narodowe, nacjonalizm</i>	– omawia czynniki narodotwórcze: terytorium, pochodzenie etniczne, organizację polityczną, integrację gospodarczą, społeczność i kulturę – przedstawia proces tworzenia narodu	– charakteryzuje czynniki narodotwórcze i sprzyjające zachowaniu tożsamości narodowej – przygotowuje plakat, uwzględniając 10 najważniejszych wydarzeń, które miały wpływ na kształtowanie się narodu polskiego	– charakteryzuje dwie koncepcje narodu: etniczno-kulturową i polityczną – argumentuje, jakimi kryteriami powinien się kierować człowiek utożsamiany z jakimś narodem	– uzasadnia, jaki wpływ na kształtowanie się narodu ma polityka – korzystając z dostępnych źródeł informacji, klasyfikuje narody europejskie według kryteriów politycznych i etniczno-kulturowych
	2. Postawy względem narodu	– wyjaśnia znaczenie pojęcia: <i>asymilacja, mniejszości narodowe i etniczne, imigranci, patriotyzm, rasizm, szowinizm, kosmopolityzm, internacjonalizm, ksenofobia, apartheid</i>	– przedstawia postawy społeczeństwa polskiego wobec mniejszości narodowych i etnicznych oraz wobec innych narodów (także imigrantów) – omawia przykłady kosmopolityzmu we współczesnym świecie	– omawia czynniki sprzyjające asymilacji oraz służące zachowaniu tożsamości narodowej – rozpoznaje przejawy ksenofobii i uzasadnia potrzebę przeciwstawiania się temu zjawisku	– korzystając z materiałów źródłowych i własnych obserwacji, podaje przykłady ksenofobii, szowinizmu, rasizmu, antysemityzmu w Polsce – interpretuje pojęcie ojczyzny ukazane w wierszu Karola Wojtyły	– analizuje postawy współczesnych Polaków wobec własnej ojczyzny i innych narodów – na podstawie tekstu źródłowego uzasadnia, czy słuszne jest twierdzenie, że Żydzi są zagrożeniem
	3. Mniejszości narodowe i imigranci w Polsce	– wyjaśnia, czego dotyczą: Konwencja o Ochronie Praw Czł-	– wymienia międzynarodowe konwencje chroniące prawa	– charakteryzuje postawy społeczeństwa polskiego wobec	– analizuje stan przestrzegania praw mniejszości narodowych i	– przedstawia i ocenia dziedzictwo kulturowe wybranej grupy mniej-

		<p>wieka i Podstawowych Wolności (Europejska Konwencja Praw Człowieka), Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych, Konwencja Ramowa o Ochronie Mniejszości Narodowych, Ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, Związek Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce, Niemiecka Wspólnota „Pojednanie i Przyszłość”, Konwencja genewska z 1951, Protokół nowojorski z 1967, uchodźca, ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu uchodźcom ochrony na terytorium RP</p>	<p>mniejszości narodowych – odróżnia mniejszości narodowe od etnicznych – wyjaśnia, jakie czynniki wpłynęły na przedstawione na mapie rozmieszczenie poszczególnych mniejszości narodowych w Polsce</p>	<p>mniejszości narodowych, etnicznych i imigrantów – przedstawia szczegółowe prawa mniejszości narodowych i etnicznych oraz grupy posługujące się językiem regionalnym w RP</p>	<p>etnicznych w Polsce i w wybranym państwie – pozyskuje z różnych źródeł informacje na ten temat oraz mniejszości polskiej w różnych państwach</p>	<p>szości etnicznej i narodowej – na podstawie przedstawionych badań uzasadnia, jaki jest najbardziej rozpowszechniony w społeczeństwie polskim stereotyp na temat Romów</p>
4. Historyczne i współczesne uwarunkowania polskiej emigracji	– wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>potoki emigracyjne, migracje, Wielka Emigracja, emigracja zarobkowa i eko-</i>	– podaje, jakie wydarzenia historyczne przyczyniły się do powstania potoków polskiej emigracji	– charakteryzuje uwarunkowania współczesnej emigracji naszych rodaków – wyjaśnia różnico-	– analizuje przyczyny zamieszkiwania Polaków poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej	– przedstawia założenia Karty Polaka i repatriacji oraz analizuje mocne i słabe strony tego zjawiska	

		<p><i>nomiczna, Polacy z Kresów, przesiedlenia, Radio Wolna Europa, ziemię odzyskane, sentymentalna polska tożsamość, repatriacja,</i> a także czego dotyczy Ustawa o repatriacji z 9 listopada 2000 r. Ustawa o Karcie Polaka z 7 września 2007 r.</p>	<p>– przedstawia różne formy i treści tożsamości Polaków mieszkających za granicą</p>	<p>wanie form i treści tożsamości polskiej naszych rodaków mieszkających poza granicami Polski</p>	<p>– na podstawie tekstu źródłowego, uzasadnia odpowiedź na pytanie: Czy każdy potomek obywateli II RP, którzy po II wojnie światowej pozostali na terytorium ZSRS, ma prawo do statusu repatrianta?</p>	<p>– dokonuje analizy porównawczej XIX-wiecznej emigracji zarobkowej ze współczesną</p>
<p>5. Wielowarstwowość tożsamości narodowej wybranych społeczeństw europejskich</p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>wielowarstwowość, tożsamość narodowa, polityczna i kulturowa, koncepcja narodu polskiego, Flamandowie, Walonowie, Katalończycy, Kastylijczycy, Baskowie, Galisyjczycy, ETA, odrębność narodowa</i></p>	<p>– wyjaśnia, na czym polega wielowarstwowość tożsamości narodowej – wyjaśnia charakter kantonalny tożsamości narodowej w Szwajcarii</p>	<p>– charakteryzuje tożsamość narodową mieszkańców Szwajcarii, Belgii, Hiszpanii, Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej – określa Hiszpanię jako państwo regionalne i przedstawia problem autochtonów</p>	<p>– charakteryzuje działania niepodległościowe wybranej przez siebie narodowości – analizuje złożoną tożsamość Walonów i Flamandów</p>	<p>– uzasadnia, na wybranych przykładach, czy zróżnicowana tożsamość narodowa jest przeszkodą dla jedności tożsamości państwowej, czy nie ma wpływu – na podstawie danych rozstrzyga, jaka jest tendencja Irlandczyków w XXI wieku na temat pozostania Irlandii Północnej w Wielkiej Brytanii</p>	
<p>6. Polityka wybranych państw wobec mniejszości narodowych i imigrantów</p>	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>unifikacja, asymilacja, integracja, akulturacja, grupy etniczne, pakty i umowy międzynarodowe, Meksykanie,</i></p>	<p>– przedstawia różne modele polityki wobec imigrantów (unifikacja, asymilacja, integracja, wielokulturowość) w państwach Europy</p>	<p>– porównuje stosunek różnych państw Europy do imigrantów – dowodzi, jakie warunki powinien spełnić imigrant, aby uzyskać polskie obywatelstwo</p>	<p>– analizuje stan przestrzegania praw mniejszości narodowych w wybranych państwach – charakteryzuje wieloetniczność współczesnych państw</p>	<p>– uzasadnia wpływ polityki państwa na akulturację i asymilację grup mniejszościowych – argumentuje, jakie zagrożenia dla UE nie-</p>	

		<i>multi-kulti, melting pot, „przybysze z Maghrebu”, czego dotyczy Konwencja genewska z 1951 r.</i>	– omawia kwestię akulturacji i asymilacji grup mniejszościowych, w tym migrantów			– wzrost liczby imigrantów
7. Grupy autochtoniczne we współczesnym świecie	– wyjaśnia pojęcia: <i>autochtoni, rezerwy, Indianie, akulturacja, Red Power (Indiańska siła) panindianizm, Inuici (Eskimosi), Aleuci, Buriaci, Ewenkowie, Jakuci, Ketowie, Jukagirzy, autonomia</i>	– przedstawia specyfikę społeczno-kulturową wybranych rdzennych grup autochtonicznych na kontynencie amerykańskim, w Związku Australijskim lub azjatyckiej części Federacji Rosyjskiej	– omawia różne modele polityki wobec tych grup – charakteryzuje Aborygenów, Indian oraz autochtonów zamieszkujących Federację Rosyjską	– na podstawie źródeł analizuje sytuację ekonomiczną Indian w USA i uzasadnia, czy zgadza się z tezą, że w ostatnich czasach ona się poprawia oraz rozwija się panindianizm	– analizuje dane statystyczne dotyczące edukacji Aborygenów i pozostałych mieszkańców Australii i formułuje wnioski	
8. Konflikty społeczne we współczesnym świecie	– wyjaśnia pojęcia: <i>konflikt społeczny, konfliktów pokoleń, konflikty klasowe, konflikty kulturowe, konflikty rasowe, konflikty narodowe, konflikty plemienne, konflikty religijne, wojna sześciodniowa, pierwsza intifada, Autonomia Palestyńska, powstanie zapatystów, konflikt multilateralny</i>	– omawia rodzaje konfliktów społecznych – wyjaśnia, jakie są przyczyny powstawania konfliktów między narodami	– charakteryzuje przyczyny i skutki konfliktów w byłej Jugosławii, Sudanie, Izraelu, Meksyku, Syrii – wskazuje na mapie obszar występowania ISIS	– charakteryzuje inny niż opisany w podręczniku konflikt społeczny istniejący we współczesnym świecie – przedstawia i uzasadnia przyczyny, skutki oraz metody rozwiązania czterech wybranych konfliktów między narodami	– analizuje próby rozwiązywania długoletnich konfliktów przez organizacje międzynarodowe: ONZ, NATO, Unię Afrykańską, Unię Europejską i poszczególne państwa	
9. Naród – lekcja powtórzeniowa	jw.	jw.	jw.	jw.	jw.	jw.

	10. Naród – lekcja sprawdzająca wiadomości i umiejętności	jw.	jw.	jw.	jw.	jw.
	11. Publicystycznym okiem – dyskusja	– czyta ze zrozumieniem teksty i przygotowuje swój głos w dyskusji	– omawia teksty źródłowe na temat polskiego współczesnego patriotyzmu	– analizuje dwa teksty źródłowe na temat polskiego współczesnego patriotyzmu i przygotowuje głos w dyskusji	– na podstawie tekstów źródłowych i wiedzy pozaźródłowej podaje argumenty uzasadniające odpowiedź na pytanie: Czy Polacy to patrioci?	– argumentuje swoje stanowisko na postawioną tezę w dyskusji na temat: Czy Polacy to patrioci?
IV. Kultura	1. Kultura współczesnego świata	– wyjaśnia pojęcia: <i>kultura, kultura masowa, kultura materialna, kultura duchowa, kultura społeczna, kultura osobista, dziedzictwo kulturowe, komercjalizacja, dyferencja, kultura symboliczna, kultura wysoka (elitarna)</i>	– wymienia rodzaje kultury – rozpoznaje kulturę symboliczną i masową – określa typy kultury symbolicznej	– charakteryzuje cechy kultury wysokiej, masowej, ludowej i narodowej – omawia czynniki, które nadają określone systemowi kulturowemu niepowtarzalny charakter	– analizuje na przykładach zjawisk kulturowych cechy kultury masowej – uzasadnia, w jakim wymiarze wszystkie systemy kulturowe są do siebie podobne	– na podstawie źródła ikonograficznego przedstawia ewolucję kultury i określa jej rodzaj – projektuje plakat promujący dowolny rodzaj kultury
	2. Religia jako rzeczywistość społeczno-kulturowa	– wyjaśnia pojęcia: <i>religia, profanum i sacrum, doktryna religijna, kult religijny, kościół, wyznanie, kapłani, sekty, organizacja wspólnoty, religie monoteistyczne i politeistyczne, chrześcijaństwo, judaizm, islam, hinduizm, buddyzm,</i>	– przedstawia funkcjonujące w RP kościoły i inne związki wyznaniowe – wymienia religie i wyznania występujące obecnie na świecie – omawia funkcje religii	– charakteryzuje religie jako zjawisko społeczne – porównuje religijność społeczeństwa polskiego z religijnością innych społeczeństw	– analizuje religijność we współczesnym społeczeństwie polskim – ocenia, jaki wkład w rozwój polskiej kultury wnieśli wyznawcy różnych religii	– ocenia aktualną sytuację kościoła katolickiego w Europie – uzasadnia, jaka jest tendencja w ocenie kościoła na podstawie danych statystycznych

		<i>konfucjanizm, wyznanie katolickie, prawosławne, luterzańskie, kalwińskie, anglikańskie, tożsamość kulturowa, różnorodność, laicyzacja, diagnoza społeczna</i>				
	3. Obrzędowość w polskiej kulturze współczesnej	– wyjaśnia pojęcia: <i>obrzędy, tradycja, zwyczaje, obrzędy przejścia, rytuały, obrzęd inicjacji, obrzezanie, święcenia kapłańskie, oczepiny, Taniec Słońca, komercjalizacja, rytuały chrześcijańskie, pogańskie, świeckie (laickie), postrzyżyny, sakrament pierwszej komunii, sakrament bierzmowania, ślub, wesele, swaty, oględziny, zaręczyny, zręzkowiny, biała suknia, bramy weselne, rytuał powitania chlebem i solą, rozpleciny, oczepiny, pokładziny, obrzęd pogrzebowy, pasowanie na ucznia, studniówka, osiemnastka, składanie ślu-</i>	– wyjaśnia znaczenie obrzędów przejścia i wykazuje ich obecność w polskiej kulturze współczesnej – omawia funkcje obrzędu	– wykazuje obecność tradycyjnej obrzędowości dorocznej w polskiej kulturze współczesnej – porównuje informacje historyczne na temat obrzędów z dzisiejszymi rozwiązaniami w Polsce	– rozstrzyga, które obrzędy mają charakter świecki, a które religijny – charakteryzuje obrzędy przejścia z własnego życia	– ocenia zasadność obchodzenia pewnych obrzędów we współczesnym społeczeństwie polskim – wyszukuje ciekawe obrzędy z własnego środowiska i prezentuje je w klasie

		<p><i>bowania przez nauczyciela, święta: Boże Narodzenie, Wielkanoc, Trzech Króli, Wigilia, Wielki Tydzień, śmigus - dyngus, topienie marzanny, dożynki, Mikołaj, andrzejki, karnawał, noc świętojańska, noc Kupaty, sobótka, dęgowanie, rezurekcja, etnolog</i></p>				
4. Postrzeganie innych kultur oraz subkultury młodzieżowe	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>pluralizm kulturowy, tolerancja, kontrkultura, kultura alternatywna, subkultura młodzieżowa, postawa etnocentryczna, deformacja, postawa relatywistyczna, akceptacja, tolerancja kulturowa, Happening Pomarańczowej Alternatywy</i></p>	<p>– przedstawia wybrane subkultury obecne w Polsce – odróżnia tolerancję od akceptacji, postawę etnocentryczną od relatywistycznej</p>	<p>– omawia kwestię deformacji w postrzeganiu innych kultur – charakteryzuje kontrkulturę i kulturę alternatywną</p>	<p>– analizuje mocne i słabe strony wizji rzeczywistości wybranych subkultur – ocenia znaczenie akceptacji i tolerancji dla życia społecznego</p>	<p>– uzasadnia własne stanowisko dotyczące odpowiedzi na pytanie: Czy we współczesnym świecie mamy do czynienia z deformacją w postrzeganiu innych kultur? na podstawie analizy tekstów źródłowych i wiedzy posiadanej wiedzy</p>	
5. Zróżnicowanie psychokulturowe świata	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>liberalizm moralny, szacunek innych ludzi, Europejski Sondaż Społeczny, wartości kolektywistyczne, wartości indywidualistyczne</i></p>	<p>– wyjaśnia, jakie wartości są afirmowane w społeczeństwie polskim – przedstawia katalog wartości uznawanych w Polsce na podstawie</p>	<p>– omawia wspólność i różnorodność wartości afirmowanych w społeczeństwach europejskich, wykorzystując wyniki badań opinii publicznej</p>	<p>– analizuje cechy indywidualizmu i kolektywizmu w aspekcie psychospołecznym i instytucjonalnym – wykazuje zróżnicowanie psychokulturowe</p>	<p>– uzasadnia zróżnicowanie psychokulturowe świata w aspekcie psychospołecznym i instytucjonalnym – ocenia, które wartości w największym</p>	

		<i>ne</i>	wyników badań opinii publicznej		we świata w aspekcie indywidualizmu i kolektywizmu	stopniu przyczyniają się do dobrego funkcjonowania społeczeństwa
	6. Współczesne spory światopoglądowe	– wyjaśnia pojęcia: <i>etyka, deklaracja hel-sińska, wiwisekcja, eutanazja, aborcja, in vitro, badania genetyczne, modyfikacja genetyczna, związki partnerskie, szczepienia ochronne, DNA, klonowanie człowieka, homoseksualizm</i>	– wie, jakie są spory światopoglądowe we współczesnym świecie – rozumie, dlaczego aborcja, <i>in vitro</i> , eutanazja, legalizacja związków partnerskich i klonowanie budzi wiele emocji	– na podstawie mapy porównuje sytuację par homoseksualnych w Polsce i na świecie – na podstawie danych statystycznych, określa, jaka część ludzi jest za uporczywą terapią	– prezentuje katalog wartości afirmowanych w społeczeństwie polskim i dokonuje jego analizy – analizuje rolę wartości w światopoglądzie	– rozważa argumenty stron sporów światopoglądowych na temat np. aborcji eutanazji, modyfikacji genetycznych, <i>in vitro</i> czy związków partnerskich
	7. Kultura – lekcja powtórzeniowa	jw.	jw.	jw.	jw.	jw.
	8. Kultura – lekcja sprawdzająca wiadomości i umiejętności	jw.	jw.	jw.	jw.	jw.
	9. Publicystycznym okiem – dyskusja	– czyta ze zrozumieniem teksty i przygotowuje swój głos w dyskusji	– omawia teksty źródłowe na temat projektu ustawy o związkach partnerskich	– analizuje dwa teksty źródłowe na temat projektu ustawy o związkach partnerskich i przygotowuje głos w dyskusji	– na podstawie tekstów źródłowych i wiedzy pozaźródłowej podaje argumenty uzasadniające odpowiedź na pytanie: Czy zalegalizować związki partnerskie w Polsce?	– argumentuje swoje stanowisko na postawioną tezę w dyskusji na temat: Czy zalegalizować związki partnerskie w Polsce?
V. Med	1. Media w Polsce i na świecie	– wyjaśnia pojęcia: <i>media, środki maso-</i>	– poznaje rodzaje mediów	– charakteryzuje współczesne media w	– charakteryzuje specyfikę jednego z tygo-	– analizuje rolę mediów społeczno-

		<p>wego przekazu, „Time”, „Newsweek”, „Gazeta Wyborcza”, Radio Zet, stacje Polsat, TVN, media wolnego kroku, media szybkiego kroku, media tradycyjne, media zimne, media gorące, agencja prasowa, Polska Agencja Prasowa (PAP), prasa, stacje publiczne, rozgłoszenie komercyjne, telewizja, abonament radiowo-telewizyjny, Internet, strony WWW</p>	<p>– wymienia główne stacje telewizyjne i radiowe, portale internetowe, dzienniki i tygodniki – omawia różne rodzaje prasy</p>	<p>Polsce – dokonuje klasyfikacji pięciu dowolnych czasopism – uzasadnia znaczenie Internetu jako środka masowego przekazu</p>	<p>dników opinii ze względu na odbiorcę, formę przekazu, orientację ideologiczną, typ własności – na podstawie danych statystycznych, prezentuje najbardziej opiniotwórcze media w pierwszej połowie 2018 r.</p>	<p>wych w życiu politycznym – przedstawia i ocenia dane z rankingu oglądalności stacji telewizyjnych w Polsce w 2017 r. – ocenia rolę prasy wielkonakładowej w debacie publicznej</p>
2. Funkcje mediów w państwie	<p>– wyjaśnia pojęcia: przekaz medialny, przekaz informacji, debata publiczna, selekcja informacji, propaganda, media jako czwarta władza, hierarchia ważności informacji</p>	<p>– omawia funkcje mediów w państwach demokratycznych i niedemokratycznych – wymienia zadania i funkcje mass mediów wg Denisa McQuail’a</p>	<p>– charakteryzuje rolę współczesnych mediów społecznościowych w życiu politycznym – wyjaśnia podstawowe techniki manipulacji wykorzystywane w mediach</p>	<p>– krytycznie analizuje przekazy medialne – porównuje przekazy różnych mediów dotyczące tych samych wydarzeń i procesów – formułuje własną opinię na temat wydarzeń, opierając się na poznanych faktach</p>	<p>– analizuje przebieg debaty publicznej na wybrany temat – ocenia, w jakim stopniu mass media kształtują opinię publiczną</p>	
3. Niezależność i pluralizm mediów	<p>– wyjaśnia pojęcia: pluralizm mediów, Europejska Konwencja Praw Człowieka z 1950 r., wolność sło-</p>	<p>– wyjaśnia podstawowe mechanizmy manipulacji wykorzystywane w mediach – przedstawia, na</p>	<p>– omawia regulacje prawne gwarantujące wolność, niezależność i pluralizm mediów w Polsce</p>	<p>– rozpoznaje przejawy nieetycznych zachowań dziennikarzy. – analizuje, na współczesnych przykładach,</p>	<p>– krytycznie analizuje przekazy medialne różnych stacji i formułuje własne opinie, opierając się na po-</p>	

		<p>wa, pluralizm strukturalny, pluralizm wartości,</p> <p>Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji (KRRiT), rynek telewizyjny, komercjalizacja mediów, komercjalizacja kapitału medialnego, etyka medialna, Karta Etyczna Mediów, Kodeks Etyki Dziennikarskiej, Rada Etyki Mediów</p>	<p>czym polega pluralizm mediów i jakie są jego rodzaje</p> <p>– podaje przykłady kontroli władzy przez media</p>	<p>– określa rolę Rady Etyki Mediów i Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji (KRRiT</p> <p>– odróżnia fakty od opinii</p>	<p>przypadki ograniczenia praw mediów</p>	<p>znanych faktach</p> <p>– uzasadnia tezę, że poziom krytycyzmu mediów często zależy od ich orientacji politycznej</p>
	4. Opinia publiczna	<p>– wyjaśnia pojęcia: <i>opinia publiczna, sondaż, Centrum Badania Opinii Społecznej, Ośrodek Badania Opinii Publicznej (OB-OP), BS Spółka z o.o. fundacja Instytut Badań Rynkowych i Społecznych (IBRIS), Estymator, Organizacja Firm Badania Opinii i Rynku (OFBOR), badania ilościowe, badania jakościowe, próba badawcza, błąd pomiaru, face to face, house effect,</i></p>	<p>– wyjaśnia, podstawowe mechanizmy manipulacji wynikami sondażowymi wykorzystywane w mediach</p> <p>– wie, co to jest statystyczny błąd pomiaru</p>	<p>– porównuje wyniki sondaży z rzeczywistymi postawami lub zachowaniami (np. sondaży przedwyborczych i rezultatów wyborów)</p>	<p>– interpretuje wyniki badań opinii publicznej</p> <p>– wykazuje możliwość wpływu opinii publicznej i zachowań politycznych społeczeństwa na decyzje polityczne władz różnego szczebla</p>	<p>– formułuje hipotezy dotyczące przyczyn różnic przekraczających wartość błędu statystycznego sondaży przedwyborczych i rezultatów wyborów</p>
	5. Marketing i	<p>– wyjaśnia pojęcia:</p>	<p>– wymienia cechy</p>	<p>– porównuje marketing</p>	<p>– przedstawia i ocenia</p>	<p>– analizuje przebieg</p>

	kampania społeczna	<i>marketing, marketing komercyjny, marketing społeczny, kompozycja marketingowa, badania rynku, planowanie produktu, promocja, cena dystrybucja, kampania i reklama społeczna, public relations, marketing zaangażowany społecznie, odpowiedzialny marketing</i>	kampanii społecznej i zadania reklamy społecznej – przedstawia cele i zadania wybranej kampanii społecznej – podaje przykłady kampanii społecznej	społeczny z marketingiem komercyjnym zaangażowanym społecznie – charakteryzuje zadania związane z marketingiem	zasady odpowiedzialnego marketingu – wykazuje, że kampania i reklama społeczna są narzędziami marketingu społecznego	kampanii społecznej i ocenia jej efektywność – opracowuje ramowy program kampanii społecznej – rozważa problem: Czy reklamy i kampanie społeczne rzeczywiście wpływają na postawy społeczne? podaje argumenty
	6. Media we współczesnym świecie – lekcja powtórzeniowa	jw.	jw.	jw.	jw.	jw.
	7. Media we współczesnym świecie – lekcja sprawdzająca wiadomości i umiejętności	jw.	jw.	jw.	jw.	jw.
	8. Publicystycznym okiem – dyskusja	– czyta ze zrozumieniem teksty i przygotowuje swój głos w dyskusji	– omawia teksty źródłowe na temat płacenia abonamentu RTV w Polsce i wybranych krajach	– analizuje dwa teksty źródłowe na temat płacenia abonamentu RTV w Polsce i wybranych krajach oraz przygotowuje głos w dyskusji	– na podstawie tekstów źródłowych i wiedzy pozazródłowej podaje argumenty uzasadniające odpowiedź na pytanie: Czy powinny istnieć media publiczne finansowane z pieniędzy podatników	– argumentuje swoje stanowisko na postawioną tezę w dyskusji na temat: Czy powinny istnieć media publiczne finansowane z pieniędzy podatników, na przykład w postaci abonamentu radiowo-

					ków, na przykład w postaci abonamentu radiowo-telewizyjnego?	telewizyjnego?
VI. Społeczeństwo obywatelskie	1. Geneza społeczeństwa obywatelskiego	– wyjaśnia pojęcia: <i>społeczeństwo obywatelskie, społeczeństwa cywilne, junta wojskowa, praska wiosna, Komitet Obrony Robotników (KOR), Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela (ROPCiO), Wolne Związki Zawodowe, Konfederacja Polski Niepodległej, Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”</i>	– omawia etapy rozwoju idei społeczeństwa obywatelskiego – przedstawia cechy społeczeństwa obywatelskiego	– charakteryzuje rozwój społeczeństwa obywatelskiego w XX-wiecznym państwie polskim – przedstawia filozoficzny rodowód społeczeństwa obywatelskiego	– na podstawie źródeł statystycznych porównuje dane na wykresach i podaje, jak respondenci oceniają możliwość wpływania ludzi na sprawy krajowe i lokalne, oraz wyjaśnia przyczyny różnic – przedstawia i ocenia proces samoorganizacji społeczeństwa obywatelskiego w Polsce	– analizuje przykłady samoorganizowania się społeczeństwa obywatelskiego – rozważa tezę i ocenia, czy zwykli ludzie mają wpływ na sprawy kraju, miasta, gminy
	2. Obowiązki obywatelskie i obywatelskie nieposłuszeństwo	– wyjaśnia pojęcie: <i>obowiązki obywatelskie, obywatelskie nieposłuszeństwo, obowiązek prawny, cnoty obywatelskie, odwaga cywilna, tolerancja, krytycyzm, sprawiedliwość, dyscyplina wewnętrzna, odpowiedzialność, uspołecznienie, wolontariat, demokratyczne pań-</i>	– przedstawia relacje między prawami i obowiązkami obywatelskimi – wyjaśnia, na czym polega obywatelskie nieposłuszeństwo i jakie niesie ze sobą dylematy – omawia cechy obywatelskiego nieposłuszeństwa	– charakteryzuje cnoty obywatelskie, którymi powinna się cechować polska młodzież – rozpoznaje i przedstawia historyczne i współczesne przykłady obywatelskiego nieposłuszeństwa	– korzystając ze źródeł, wyjaśnia, jakie konsekwencje wiąże się z decyzją o obywatelskim nieposłuszeństwie – rozważa, jakie cechy osobowości określamy mianem cnot obywatelskich	– formułuje argumenty do dyskusji na temat: Czy w państwie demokratycznym istnieje potrzeba stosowania prawa obywatelskiego nieposłuszeństwa?

		<i>stwo prawne, abolicjonista</i>				
	3. Społeczeństwo obywatelskie we współczesnym świecie	– wyjaśnia pojęcia: <i>kapitał, kapitał społeczny, indywidualizm, zaufanie prywatne, zaufanie ogólne, zaufanie instytucjonalne, interes grupowy, trzeci sektor, organizacje społeczne, budżet obywatelski</i>	– omawia warunki funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego – wyjaśnia, jak powstaje kapitał społeczny i na co może on wpływać – przedstawia rolę interesów grupowych	– charakteryzuje, jakie znaczenie dla gotowości współpracy w poszczególnych dziedzinach ma wykształcenie – na podstawie źródeł wskazuje, jaka jest zależność między wiekiem a chęcią współpracy w sferze gospodarki	– na podstawie zamieszczonych źródeł rozważa, czy w Polsce są sprzyjające warunki do rozwoju kapitału społecznego – przygotowuje materiał do zamieszczenia w Internecie na temat działań indywidualnych lub grupowych w życiu publicznym	– uzasadnia, czy poglądy polityczne mają wpływ na chęć współpracy w poszczególnych dziedzinach – analizuje, jak codzienne zachowania sprzyjają budowaniu lub niszczeniu kapitału społecznego
	4. Organizacje pozarządowe – stowarzyszenia i fundacje	– wyjaśnia pojęcia: <i>organizacje społeczne, non profit, związki zawodowe, stowarzyszenia, fundacje, think tank, grupy nacisku, stowarzyszenia zwykłe, stowarzyszenia pożytku publicznego</i>	– przedstawia rodzaje i przykłady organizacji pozarządowych, tryb rejestracji tych organizacji oraz specyfikę <i>think tanków</i> – wymienia zakres niezbędnych uregulowań w statucie stowarzyszenia	– charakteryzuje działalność wybranych organizacji pozarządowych w RP – omawia główne kierunki aktywności organizacji pozarządowych w RP	– porównuje status prawny stowarzyszeń, fundacji i organizacji pożytku publicznego w Rzeczypospolitej Polskiej – na podstawie materiałów źródłowych porównuje źródła finansowania stowarzyszeń i fundacji, określa, na czym polega zasadnicza różnica w sposobie nabywania majątku przez fundacje i stowarzyszenia	– przygotowuje według wzoru projekt statutu stowarzyszenia lub fundacji – przeprowadza analizę SWOT dla zagadnienia: 1% podatku dla stowarzyszenia pożytku publicznego

5. Związki zawodowe i spółdzielnie	– wyjaśnia pojęcia: <i>związek zawodowy, Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”, Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych (OPZZ), strajk, Związek Rzemiosła Polskiego, Business Centre Club, Konfederacja Lewiatan, Rada Dialogu Społecznego, Międzynarodowy Związek Spółdzielczy, osoba fizyczna, osoba prawna</i>	– wymienia związki zawodowe funkcjonujące w Rzeczypospolitej Polskiej – przedstawia cele i działania związków zawodowych i innych organizacji reprezentujących interesy różnych kategorii społeczno-zawodowych	– charakteryzuje cele i działania związków zawodowych – rozróżnia rodzaje spółdzielni funkcjonujących w Polsce	– charakteryzuje specyfikę spółdzielczości – przedstawia strukturę związków zawodowych według rodzajów działalności – na podstawie danych statystycznych formułuje odpowiedź na pytanie: Czy związki zawodowe w Polsce bronią interesów pracowników na ogół skutecznie czy też nieskutecznie?	– argumentuje, dlaczego związki funkcjonują raczej w dużych zakładach, finansowanych ze środków publicznych, a nie w prywatnych – wyszukuje w Internecie informacje na temat działającej obecnie w Polsce wybranej spółdzielni i dokonuje jej charakterystyki
6. Kościoły i związki wyznaniowe w Polsce	– wyjaśnia pojęcia: <i>prawo wyznaniowe, państwo umiarkowanie świeckie, konkordat, Kościół rzymskokatolicki, obrządek łaciński, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Związek Wyznaniowy Świadków Jehowy, Kościół Ewangelicko-Augsburski, meczet, synagoga, muzułmanie, judaizm</i>	– omawia regulacje prawne dotyczące Kościołów i związków wyznaniowych w Polsce – przedstawia, w jaki sposób w Polsce została rozwiązana kwestia prawa wyznaniowego	– charakteryzuje funkcjonujące w Polsce Kościoły i inne związki wyznaniowe – na podstawie treści artykułów z Konstytucji i Konkordatu analizuje, czy Kościół katolicki jest uprzywilejowany w zakresie nauczania religii w szkołach wobec innych kościołów i związków wyznaniowych	– rozważa znaczenie konkordatu dla funkcjonujących w Polsce Kościołów i związków wyznaniowych – analizuje, czy rozmieszczenie grekokatolików na ziemiach polskich ma związek z rozmieszczeniem mniejszości ukraińskiej	– uzasadnia odpowiedź na pytanie: Czy w preambule uwzględniono znaczenie innych religii niż chrześcijaństwo dla państwa polskiego?
7. Kultura poli-	– wyjaśnia pojęcia:	– wyjaśnia, w czym się	– wyjaśnia, czym jest	– analizuje problem	– przeprowadza mini-

	tyczna	<i>kultura polityczna, kultura zaściankowa, kultura poddańcza, kultura uczestnicząca, partycypacja obywatelska, frekwencja wyborcza, absencja wyborcza</i>	przejawia partycypacja obywateli w życiu publicznym – przedstawia formy i poziom niekonwencjonalnej partycypacji obywateli	kultura polityczna społeczeństwa – charakteryzuje typy kultury politycznej w ujęciu klasycznym – określa cechy, jakimi powinien się odznaczać idealny obywatel i idealny polityk	absencji wyborczej – dokonuje analizy porównawczej zaproponowanych cech polityka i obywatela – na podstawie badań, uzasadnia, jaki jest stosunek Polaków do polityków	sondaż opinii publicznej i interpretuje jego wyniki – analizuje postawy społeczeństwa polskiego wobec instytucji publicznych i polityków
	8. Społeczeństwo obywatelskie – lekcja powtórzeniowa	jw.	jw.	jw.	jw.	jw.
	9. Społeczeństwo obywatelskie – lekcja sprawdzająca wiadomości i umiejętności	jw.	jw.	jw.	jw.	jw.
	10. Publicystycznym okiem – dyskusja	– czyta ze zrozumieniem teksty i przygotowuje swój głos w dyskusji	– omawia teksty źródłowe na temat różnych postaw obywatelskich	– analizuje dwa teksty źródłowe na temat różnych postaw obywatelskich oraz przygotowuje głos w dyskusji	– na podstawie tekstów źródłowych i wiedzy pozaźródłowej podaje argumenty uzasadniające odpowiedź na pytanie: Czy nasze postawy obywatelskie mają charakter wybiórczy?	– argumentuje swoje stanowisko na postawioną tezę w dyskusji na temat: Czy nasze postawy obywatelskie mają charakter wybiórczy?

Do dyspozycji nauczyciela – 8 godzin lekcyjnych (wycieczki dydaktyczne, sesje popularnonaukowe, projekty, debaty itp.).